

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Lantz

Aurkibidea

Udalerria: Lantz

Sarrera

Iruñeko merindadeko udalerria. Herri honetakoak dira Nafarroako eta Euskal Herri guztiko inauteririk ezagunenak, Miel Otxin eta Ziripot moduko pertsonaiak ezagutarazi zituenak. Bertako jatorrizko euskara darabilen azken hiztunetarikoa da gure lekukoa, belaunaldi berriek ez baitzuten transmisioa jaso.

- **Biztanleak:** 109
- **Euskaldunak:** %20,0

Ahotsak.eus-eko datu orokorrak

- Hizlariak: **2**
- Zintak: **2**
- Pasarteak: **16**
- Transkribatutakoak: **9**
- Audioak: **1**
- Bideoak: **15**

Proiektuak

- Alex Artzelus Mujika
- Solstizioen inguruko ospakizunak Nafarroako zenbait hizkeratan emanak

Hizlariak

Bonifazio Beunza Illarregi (1924)

Lantzen jaioa 1924an. Aita bertakoa zuen eta ama, berriz, Aritzukoa (Anue). Bederatzi anai-arreba izan ziren. Koldo Artolak 1986an egin zion elkarriketa bere anaia [Julianekin](#) batera.

Julian Beunza Illarregi (1927)

Aita Lantzekoa bertakoa eta ama Aritzukoa zituen. Artzaina, larogei ardiko artaldea gobernatzen zuen oraindik 2010ean elkarriketa egin zitzaionean. Ezkongabea. Bederatzi anai-arrebatatik gazteena. Bere etxeak ez omen du azken ehun urteetan aldaketarik izan. Bera da, dirudienez, Lantzeko euskaldun zahar bakarra. Harrigarri samarra, kontuan izanda inguruko herrietan euskaldun dezente dela oraindik. Erraz samar mintzo da euskaraz. Esaten duenez, gurasoek euskaraz egiten zuten elkarrekin, seme-alabek ulertzerik nahi ez zutenean, baina berak adimena zorrotzu eta ikasi egin zuen. Koldo Artolak 1986an egindako elkarriketan bere anaia [Bonifazio](#) ere egon zen.

Pasarteak gaika

Herri honetan landu eta transkribatu diren pasarteak, gaika antolatuta.

1. Euskara

1.1. Gurasoek euskaraz, seme-alabek ez ulertzeko

- **Hizlaria(k)**: Beunza Illarregi, Julian
- **Elkarriketatzailea(k)**: Artzelus, Alex
- **Erref**: LNT-001/002
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 00:01:14. **Bukatu**: 00:02:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
Euskara » Euskararen egoera
- **Laburpena**: Lantzen euskara galdu da ez dutelako erabili izan. Julianen gurasoek euskaraz egiten zuten elkarrekin seme-alabek ez ulertzea nahi zutenean. Horrela ikasi zuen berak. Aita etxekoa eta ama Aritzukoa.

Transkripzioa

- Hori pasten da... pues, hemengo euskera galdu deiagon zergatik ez da... ez gaude usetuek. Hemen berian, itxe hontan berian, aite ta amak euskaldunek. Beren artian... ta guk, badakizu nola daukegu... nola ikasi giñuen?
- Nola?
- Aite ta ama beren artian, nahi ez zutelaik guk yartzia, orduan iten zuten euskera.
- Aaa!
- Ta guk hondarreko iyarri!
- Hola ikasi zenduten?
- Nahi ez zutelaik guk jakintzia, orduen euskera.
- Ya, klaro, ta hala ya zuek ikasia. Bai. Eta zure aite ta ama nongoak ziren?
- Aite zen itxekua, itxeko semia, eta nere ama zen sortue Aritzun.

1.2. Karabineroengatik galdu omen da euskara

- **Hizlaria(k):** Beunza Illarregi, Julian
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artzelus, Alex
- **Erref:** LNT-001/009
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:11:32. **Bukatu:** 00:13:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai
- **Gaia(k):**
Euskara » Euskararen egoera
- **Laburpena:** Orain gazteek euskara batua ikasten dute, baina bera da Lantzeko euskaldun zahar bakarra. Badu liburu bat aitak egina. "1830, Lantzen egina" jartzen omen du.

Transkripzioa

- Eta orai euskaraz zer? Jende anitzek jolasten duzie Lantzen edo?
- Orai, pues hasi dire ya mutiko batzuk, zergatik eskolan ere erakusten diote... bai, batua.
- Bai, baiño zaharretarik, zu bakarrik?
- A... bai, bai bai.
- Ta txiki ziñela igual denek eginen zuten, herrian jende guztiak euskaraz? Lehenago herri guziak eginen zuela euskaraz.
- A, bai.
- Erderaz batez.
- Bai. "Pues mil ochocientos ... treinta o alguna cosa así, pero ahora [...], dauke fetxa, liburue ttikie [...], nere aitek egiña.
- Zure aitak eginda?
- Bai.
- Euskeraz?
- Bai, bai, hondarreko orrietan erraten du "Lantzen egiña". Hori... nose... Eztakit seguro zer fetxa, baiño "mil ochocientos treinta o... ahora [no me acuerdo]". Ia denbora haietan pues dena iñen zuten euskeraz.
- Joe... eta zure ustez zergatik galdu da euskara hemen?
- Pues... erraten zuten, hemen beti izenak dire "karabineroak" ta hoiek denak hondarrekoak dira pues denak erdaldunek, erdaldunek, erdaldunek erdaldunek, ta haiekin batian...

1.3. Arrunt maite du euskara. Behiek ere nahiago euskaraz

- **Hizlaria(k):** Beunza Illarregi, Julian
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artzelus, Alex
- **Erref:** LNT-001/011
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:14:43. **Bukatu:** 00:15:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai
- **Gaia(k):**
Euskara » Euskararekiko sentimendua
- **Laburpena:** Anaiarekin (?) beti egiten du euskaraz. Arrunt maite du euskara. Behiek ere nahiago dute euskaraz. Erdaraz eginez gero, ez omen dute kasurik egiten.

Transkripzioa

- Honekin hitz egin euskaraz?
- Bai, bai; beti hala in degu. Nik honekin hasten balin banaiz, hori, jolas pixko bat iten, beti euskera, gu bien artian.

-Ya, honek jakinen du?

-Bai, neri gustatzen zaide aunitz euskera.

-Bai, e?

-Ez dakit zer [nahi nian]... euskera ongi jakintzia.

-Ba, eskerrak! Maite duzu euskera?

-Maite, arront maite det euskera, arront maite, bai, bai. Behiei ta, behiekin-ta banago, beti euskera iten diet.

-Ulertzen dute behiak?

-Karooo, bai, bai, bai, bai. Nahiago dute behiek ere euskera.

-A bai?

-Bai, baietz. Sartzen diren itxen: "ala, lekure, lekure, segidan!". Joaten dire [hala], e, segiden. Ta ez zaide /etzaide/ gustetzen erdera, ez du /eztu/ plantik iten.

2. Baserria

2.1. Artzaintzan lanean

- **Hizlaria(k)**: Beunza Illarregi, Julian
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artzelus, Alex
- **Erref**: LNT-001/006
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:06:46. **Bukatu**: 00:08:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- **Laburpena**: Artzaintzara dedikatu da gehienbat Julian. 100-160 ardi inguru izan ditu. Etiket hurbil ibili izan da.

Transkripzioa

-Eta nola bizi izan zara zu? Ze lan egin duzu?

-Lana? Pues itxeko lanak in. Bai, batzuetan ardiekin beste batzue...

-Zenbat ardi?

-Ba ehunon bat edo bai izeten zien. "Cien".

-Ehun ardi?

-Bai. Gero ya paratu giñuen gehiago. "Ciento sesenta", ehun ta hirutan hogei. Ezta? Hala da? Ezta hala?

- Bai, bai.

- "Ciento sesenta", ehun ta hirutan hogei.

-Ta nun edukitzen ziñuzten, ardiak?

-Pues kubiluan ba, hor badaukegu borda, borda, idukitzeko. Orai hemendik ezta ia ikusten, zergatikan arbolak ez dute uzten, baiño hemen hurbil. Hemen berian. Bai.

-Erran ziguten joan ziñala bordara...

-Nola?

-Atzo erran ziguten, atzo erran ziguten bordara joan ziñela.

-Bai, bai, bai.

-Bi aldiz etorri giñen ta...

-Bai, orai paratu bihar dugu /biagu/ teile...teile...konpondu bihar dugu /biagu/ pixko bat, zergatik itsusiek... itsu...

-Eiten baditu.

-Itsusituta dago, itsusi.

-Bai, `itsusi´ es...`gotera´, ¿cómo es?"

-Aa, itokiñak, itokiñak.

-Itokiñak...

-Itokiñak ez?
-Hemen bertze izen bat du.
-Aber, guk Bergaran nolan esaten degun...
-Itogiñak... Guk itokiñak.
-Baiña Bergaran... Bergaran...
-Bai, gipuzkoarrak....
-Bai, bai, bai, bai.
-Itokiñak, baiña Bergaran ez dakit nola... ez naiz akordatzten Bergaran...
Itokiñak.
-Itsi..., isu..., itsu... (`itusur´ edo esan nahi du, baina ez da gogoratzen)

3. Familia eta harremanak

3.1. Bederatzi anai-arrebatatik gazteena

- **Hizlaria(k):** Beunza Illarregi, Julian
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artzelus, Alex
- **Erref:** LNT-001/008
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:10:06. **Bukatu:** 00:11:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai
- **Gaia(k):**
Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- **Laburpena:** Familiako kontuak. Bederatzi anai-arreba ziren, baina bi geratzen dira. 27 urteko diferentzia zuten nagusienetik txikienera. Bera, txikiena izan arren, ez da mimatua izan, denek agintzen zioten eta berak obeditu egin behar.

Transkripzioa

-Umeak, seme-alabak badituzu, seme eta alaba?
-Ez, gelditu naiz bakarrik mundu hontan ya. Bai, bai. Bi anai-arreba gaude, bi.
-Anai-arrebak badituzu. Zenbat anai-arreba?
-Bat. Gelditu gara... gu izanak gara... gure aite izan zen, bederatzi ume denak. Bai. Lehenbizikua mutikoa, ta gero sei neskatilla, ta gero bige hondarrekoak ginen mutikoak berriz.
-Orduan zu hondarrekoa?
-Bai, ni hondarrekoa, bai. Eta diferentziakin hogeite zazpi urtekoa.. zaharrena eta ni gazteena.
-Zu gazteena, zu etxeko mimatua?
-Bai halaxe... ez, ez, ez hori, hortan ez du ongi iten jendiak. Al kontrario da.

-Ez? Ez zara etxeko mimatua?
-Ez, ez, ez, neri denak zartakoa eman bihar... guretako... neretako. Neri denek manatu. Ta nik lana in bihar. Zer egin bihar dugu /biagu/?

4. Aisia

4.1. Oso famatua Lantzeko Inauteria

- **Hizlaria(k):** Beunza Illarregi, Julian
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artzelus, Alex
- **Erref:** LNT-001/013

- **Iraupena:** 0:00:58. **Hasi:** 00:17:00. **Bukatu:** 00:17:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai
- **Gaia(k):**
Aisia » Jai-giroa » Inauteriak
- **Laburpena:** Arrunt famatua da Lantzeko Inauteria. Alde guztietatik etortzen da jendea, nahiz eta aspaldian gutxixeago. Tiroa eman eta erre egiten da Miel Otxin, baina ez daki horren esanahia.

Transkripzioa

- Famatuek, arront, arront famatuek egin dire, bai. Iduri du pixkon bat ya ikusie dagolako, pues jendea ez da hainbeste jendea etortzen, biño etortzen da, o!, Frantziatik eta Pais Vasco ta dena. Bai, bai, bai, bilbotarrak- eta etortzen dira, bai.
- Eta nola izaten dire Ziripot eta Miel Otxin eta? Hoiek zer dire?
- Nola deitzen diren?
- Bai, zer izaten dire hoiek?
- Pues, ez dakit zer, zer, “qué significación tendrán, no sé, no sé”...
- Eta gero zer egiten da erre Miel Otxin?
- Erre, bai bai, tiro bat, tiro bat edo bire eman ta.
- Zergatik erretzen da? Zergatik?
- Hori [dio] baiño, baiño hala pentsatzen, ez dakite zergatik ite...

5. Iritziak

5.1. Lehenagoko bizimodua nahiago

- **Hizlaria(k):** Beunza Illarregi, Julian
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artzelus, Alex
- **Erref:** LNT-001/021
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:24:30. **Bukatu:** 00:25:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai
- **Gaia(k):**
Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- **Laburpena:** Gehiago gustatzen zaio lehengo bizimodua oraingoa baino. Lehen konfiantza handiagoa zegoen elkarrekin eta elkarri errazago laguntzen zitzaion.

Transkripzioa

- Neri gehiago gustatzen zaizkide lehenagoko bizimodue.
- Bai?
- Bai, jendea ta arront ta gehiago, arront...
- Jatorragoa?
- Jatorragoa zen, bai, oraingoa baiño.
- Eskuzabalagoa...
- Bai, orai konfiantza gutiago daukegu geren etxean. Konpontzen gara ongi baiño, bai. Lehenago, ogie falta baldin bazen etxean, segidan ez zen perezik joateko bertze baten etxera. Orai...
- Orain?
- Orai ez...
- Konfidantzarik ez?
- Ez da lehenagoko bezala, ez, ta Gipuzkoan ere hala izinen de.
- Bai.

6. Ohiturak eta bizimodua

6.1. Saioa mendiraino iaz arte

- **Hizlaria(k)**: Beunza Illarregi, Julian
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artzelus, Alex
- **Erref**: LNT-001/023
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:26:20. **Bukatu**: 00:27:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
Ohiturak eta bizimodua » Osasuna
- **Laburpena**: Orain arte ondo ibili da, baina hankekin arazoak ditu. Iaz arte Saioa mendiraino joaten zen ederki asko.

Transkripzioa

- Hankak, hankak! Orai artio bai. Joan den urtean artio zein majo egoten nitzen ni. Joaten nitzen oihanera, Saioan gainean paratu, pasatu denbora, hori, egun guzie hor, torri itxera ta, hori, uatzera joan ta sasoia onekin. Bai!

- Saioa non da? Saioa mendia?

- Pues, ez da ikusten zergatik oihan hoiek tapatuek [...], bai. Saioa dago, pues, Ultzaman.

- Bai.

- Hori, Baztan ta gero ba... "la parte de allí... Erro o así".

7. Politika

7.1. Lau herritar hil gerratean

- **Hizlaria(k)**: Beunza Illarregi, Julian
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artzelus, Alex
- **Erref**: LNT-001/030
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:32:30. **Bukatu**: 00:33:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai
- **Gaia(k)**:
Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- **Laburpena**: Herria hustu egin zen gerra denboran. Herriko bi mutil hil ziren Bilbo aldean, eta beste bi pertsona ere bai, bat apaiza, Katalunia aldean.

Transkripzioa

- Gelditu zen herrie hutsik.
- Hutsik e?
- Bai. Bai, bai, mutillek joan ziren gerrara, ta badire hemen, bide familie, bi familie, bi mutil hillek dauketenak. Bide batian. Bai, ba [Barbaenekuak]... ziren... bide joan ziren ta bide. Bilbaon, Cinturón de Bilbao, hil ziaten. Bai. Gero bertzia Marcos Goñi ta Iginio Goñi, hoiek ere bi anai. Hoiek, berriz... Marcos zen apeza, Barcelonako... Leridako... Leridan. Lerida, Barcelona, hortxe egoten zen. Joan ziren, hartu zion gerra denboran han, ta akabo, ez ziren gehiago agertu, e.
- Joe...
- Halaxe.

Transkripziorik gabeko pasarteak

Ondorengo pasarteak gaika landuta eta kodifikatuta daude, baina oraindik transkribatu gabe.

1. Lantz husten ari da (LNT-001/004)

Lantz galdu egingo omen da, gazteak kanpora joaten direlako lanera. Lehen basoan lan asko egiten zen, trenbideko trabiesak egiten batez ere.

2. Eliz-kantua euskaraz (LNT-001/005)

Bera txikia zenean ere euskara gutxi egiten zen Lantzen. Bazen etxean liburu bat, "Cancionero vasco". Eliz-liburu bat ere bai. Elizako kantua kantatzen du.

3. Tirabirak Lantz eta Olague artean (LNT-001/017)

Olague eta Lantzen artean tirabira egoten zen. Lantzekoek, Olagueko lurretan sartuz gero, isuna ordaindu behar zuten, eta alderantziz.

4. Aritzun Lantzen baino euskara gehiago (LNT-001/019)

Ama Aritzukoa zuen. Lantzen baino euskara gehiago egiten zen. Olaguen guardia zibilak bizi zirenez, errazago galtzen zen euskara.

5. "Katapurtxintxe bezala" orain arte (LNT-001/025)

Orain arte "Katapurtxintxe bezala" egon da osasunez (urtxintxa bezala), baina aspaldi honetan ziztakoak sentitzen ditu belaunetan.

6. Burdindogiko Santo Kristoaren ermitara (LNT-001/027)

Erromeria egiten da Iragi-Eugi partean dagoen "Santo Cristo de Burdindogi" ermitan; bera urtero joaten da. Baztandarrak ere etortzen dira.

7. Urteberri eguneko kanta (LNT-002/001)

Urteberri egunean abesten zuten kanta.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com